

toată strălucita și minunata lui viață. L-am ajutat pe Juhrai să fugă, am intrat în Armata Roșie, am primit cu o mână tremurătoare carnetul de comsomolist, i-am zdrobit pe albi. Am muncit goi și flămânzi, i-am nimicuit pe bandiți, am îndurat chinuri groaznice și, scrâșnind din dinți, am mers înainte, mereu înainte!

Cuvântul „sfârșit“, tipărit în josul ultimei pagini, ni s'a părut însă cel mai greu. Nu voiam și nici nu ne puteam opri. Pavca nu murise: ca și odinioară ne îndemna să mergem mai departe. Intr'adevăr, alții trebuiau să ducă mai departe făclia aprinsă de el...

Și au dus-o!

Seară după seară ne-am adunat iar la casa de lectură și glasul Dașei, când întretăiat de turburare, când puternic și sonor, ne-a purtat pe străzile liniștite ale Crasnodonului. Furia și durerea ne-au strâns inimile, iar bucuria și biruința ne-au înaripat. Impreună cu Serioja am dat foc școlii ocupate de fasciști, am ascultat înflăcăratele cuvinte ale lui Oleg și ne-am răzbunat pe fasciștii odioși, pentru moartea eroilor.

Bineînțeles, ne-am răzbunat numai în gând — Crasnodonul e doar departe și războiul s'a isprăvit de mult. Dar fără îndoială că acum ceva se schimbase în noi. Focul mistuit nu se va stinge și tot va mai rămâne ceva din el. Flacăra lui luminează parcă acum totul, și în palpăirea ei tremurătoare ne vedem în altă lumină. Și câte lucruri care n'ar trebui să fie, găsim în noi! Ce departe suntem de Pavca și de copiii aceia de pe Don! Ghicindu-ne parcă gândul, Dașa rosti:

— Să semeni cu ei — ce-ar putea fi oare mai frumos?

Ne-am gândit multă vreme, am discutat, ba ne-am și certat. Apoi ne-am gândit din nou.

Dacă era cu neputință să fim la fel ca eroii aceștia, măcar să le semănăm cătuși de puțin. Doar nici ei nu s'au născut așa, dintr'odată, eroi! Au intrat în Comsomol și...

(continuare)

Ca totdeauna, Ghenca ne-o luă înainte. Împlinise de mult paisprezece ani. Caterinca și cu mine împlineam aceeași vârstă în curând. Numai Pașca trebuia să mai aștepte un an.

Cu ce invidie ne uitam la insigna și la carnetul pe care Ghenca ne lăsase să-l ținem o clipă în mână, dar pe care-l ascunsese în urmă, îndată. Incepuse chiar să se uite la noi cam de sus: sunteți mici și nu vă puteți întovărăși cu cei mari. Dar asta nu ținu multă vreme.

Maria Sergheevna ne spuse, Caterincăi și mie, că vorbise cu Anton și că ea va prezenta adeziunile noastre pentru intrarea în Comsomol. Organizația de pionieri o să dea referințe. Pe mine mă recomandă și Anton, iar pe Caterinca, Dașa Culomzina. Invățasem aproape pe derost statutul, dar tot tremuram de frică ca nu cumva să ne întrebe ceva și să nu știm. Caterinca îmi spuse că n'ar putea să îndure una ca asta. Dar când am întrebat-o ce-o să facă dacă n'o să știe, s'a supărat și nu mi-a răspuns...

Cu Caterinca lucrurile au mers ca pe roate. Și nici nu e de mirare, cu autobiografia ei: a trăit la Dnepropetrovsc, taică-său a fost muncitor și a murit pe front ca un erou; ea s'a evacuat împreună cu maică-sa și pe drum au fost atacate de avioanele fasciste. Dacă ar fi rămas pe loc, a spus Caterinca, s'ar fi dus la partizani sau ar fi lucrat în ilegalitate.

Dar eu ce autobiografie aveam? M'am născut și am învățat — atâta tot. Oricât m'aș fi străduit, n'aveam ce istorisi mai mult. M'am zăpăcit, am tăcut și am simțit că mă înroșesc. Și, colac peste pupăză, începu și Anton cu glumele lui!

— Ia seama, Berezin! Înainte mă înroșeam și eu. Acum însă, s'a zis cu rumeneala mea! Numai părul mi-a rămas roșcat...

Râseră cu toții, dar eu mă înroșii și mai tare.

— Ei — zise Anton — am râs destul ! Acum gata... De ce și pentru ce intrați în Comsomol ?

Na-ți-o bună ! Chiar el mă recomandase și acum, pof-tim ce mă întreba...

— Doar am spus-o : ca să activez...

— Mi-ai spus-o mie, e drept, dar nu eu te primesc, ci or-ganizația. Când ai intrat în organizația de pionieri, ai ros-tit angajamentul solemn. La Comsomol nu se mai rostește angajamentul, dar tovarășii trebuie să știe de ce intri și dacă ești vrednic de această cinste... Da, cinste ! Fiindcă a fi com-somolist e o mare cinste. Comsomolul e o treaptă de pregă-tire pentru intrarea în partid. Dar în ce constă pregătirea ? Să înveți să fi comunist și să dovedești prin faptele tale că dorești și poți sluji cauzei lui Lenin și Stalin. Pentru cauza aceasta și-au jertfit viața mulți comuniști din vechea gene-rație, luptând împotriva țarismului. Pentru cauza aceasta și-au vărsat sângele părinții noștri în timpul războiului ci-vil. Pentru cauza aceasta au luptat comuniștii și comsomoliștii, fără să-și cruțe puterile, pe șantierele primelor planuri cincinale. Pentru cauza aceasta s'a ridicat tot poporul, apă-rând-o cu pieptul lui, în timpul Marelui Război pentru Apă-rarea Patriei... Ești primit într'un detașament de rezervă al mării armate de luptători comuniști. Nu ești nici primul, nici singurul, dar noi trebuie să știm dacă înțelegi ce înseamnă asta ! Înțelegi tu oare că va trebui să fii ajutor de nădejde și să înlocuești oameni neînfricați, cu suflet mare, gata să-și dea puterile și viața pentru victoria comunismului, pentru ca noi să putem desăvârși această măreață operă ?!

Anton vorbea cu privirile lui serioase ațintite asupra mea și ascultându-l, cei din sală nu se uitau la Anton, ci la mine. Mi se părea că nu mă priveau numai ei — vechii mei cunos-cuți, Anton, Dașa și ceilalți — ci că mă priveau cu luare aminte și cercetător ochii blânzi ai lui Stalin, de acolo din portretul de pe perete, că strălucea plină de înflăcărare pri-virea lui Sandro Vasadze, că mă privea cu băgare de seamă

Pavca Corceaghin și că în spatele lui se iveau privirile îndrăznețe și luminoase ale lui Oleg, sau privirea blândă dar hotărâtă și pătrunzătoare a lui Savelii Maximovici... Mă cuprinse o adâncă emoție. Ce să le răspund acestora toți? Putea-voi oare? Ști-voi să le răspund?

M'am ridicat și am simțit ațintiți asupra mea ochii tovarășilor. Am rostit un singur cuvânt, dar cuvântul acela însemna pentru mine mai mult decât orice făgăduială, decât orice legământ:

— Da!

Și deodată mi s'a părut că privirile tuturor sunt mai prietenoase, mai zâmbitoare, mai duioase și mai vesele.

— Bine! zise Anton. Cine vrea să ia cuvântul?

— Totul e limpede! Să vorbească Anton! strigară ceilalți dela locurile lor.

Anton luă cuvântul și vorbi despre felul cum am ajutat noi la organizarea casei de lectură, cum am lucrat la strângerea recoltei, la construirea rețelei electrice și la sădirea arborilor. Mai spuse că începusem cu bine anul școlar și încheie adăugând că dacă vom urma pe drumul pe care pornisem, vom ajunge adevărați comsomoliști. La urmă spuse că el, personal, îmi dă votul.

Cât a ținut drumul dela Coltubî acasă, și eu și Caterinca n'am făcut decât să retrăim tot ce se petrecuse la adunare. I-am mărturisit tot ce-am simțit atunci, și că-mi părea rău că nu spuseseam, așa cum ar fi trebuit, că-mi iau angajamentul să fiu un adevărat comsomolist. Caterinca mă liniști, asigurându-mă că vorbele n'au nicio însemnătate și că totul e s'o dovedești prin fapte.

Cum am primit carnetul de comsomolist, l-am și arătat tatei.

— Ei, nevastă! strigă el. Ia vino încoace...

Luară cu grijă carnetul nou-nouț, cercetându-l cu luare aminte, apoi se uitară la mine de parcă n'aș fi fost tot eu, ci un altul!

— Iată ce băiat am crescut noi! Ce zici? rosti tata. Te felicit, fiule. Numai vezi, ai grijă: carnetul ăsta nu-ți dă drepturi, ci îndatoriri; caută să ți le îndeplinești. Iți dai și tu seama că acum te-ai făcut mare. Nu-i așa? Te felicit! Și zicând acestea, îmi strânse cu putere mâna.

Mama nu spuse nimic, dar i-am citit bucuria și mândria din priviri.

În vremea din urmă, purtarea lor față de mine se schimbase. Poate că mă înșelam sau poate că eu mă schimbasesem și priveam cu totul altfel lucrurile! Dar mi se părea că tata și mama vorbeau și se purtau altfel cu mine. Înainte nici nu le-ar fi trecut prin minte să se sfătuiască cu mine. Acum însă, discutam împreună orice lucru și nu-mi mai spuneau că sunt mic și că rostul meu e s'ascult și să iau aminte. Înainte, tata nu-mi strângea niciodată mâna. Mă săruta uneori și atâta tot. Acum însă mi-o dădea, ca unui om mare, și asta-mi făcea mai multă plăcere decât orice laudă sau desmierdare, fiindcă strângerea lui de mână îmi spunea, fără cuvinte, că nu mai eram copil...

N'a trecut mult și am căpătat o însărcinare: am fost numit instructor la clasele inferioare, deși m'am împotrivit și l-am spus Mariei Sergheevna că nu știu să mă port cu cei mici și că nu știu ce trebuie să fac. Și într'adevăr, la început m'am amărît destul cu ei.

La prima adunare organizată de mine— la ordinea de zi era o discuție asupra disciplinei — lucrurile n'au mers prea bine; nici ei, nici eu n'aveam tragere de inimă. Am stat și ne-am uitat unii la alții ca proștii. Dar a doua zi, în recreația mare, fetele din detașamentul meu veniră în goană să-mi spună că Stucov și Paniușchin s'au încăerat. Am ieșit îndată în curte; într'adevăr, băieții se băteau ca chiorii. Unuia îi curgea sânge din nas, iar celălalt avea o sângierură mare de-a-lungul obrazului. Abia am izbutit să-i despart.

— Ce s'a întâmplat? Ce aveți de împărțit? i-am întrebat eu, aspru.

Tăcură amândoi, smiorcăindu-se și ștergându-și nasurile.

— Cum de nu vă e rușine, băieți! Chiar ieri am discutat despre disciplină, iar astăzi să faceți una ca asta!

Le vorbeam, dar îmi dădeam seama că nu se rușinau deloc. De altfel, n'am apucat bine să mă îndepărtez, că s'au încăerat din nou.

— De ce vă bateți?

Iar tăcere.

— Eu știu! zise Olga Sedîh, fetița aceea care jucase rolul Peștișorului de aur și care făcea acum parte și ea din detașamentul meu.

Amândoi bătașii îi aruncară pe sub sprâncene priviri amenințătoare.

— Nu! m'am împotrivit eu. Lasă să spună ei singuri, că doar nu sunt lași! Sau vă e frică, cumva!

— De ce să ne fie frică? El... începu mânios Paniușchin, dar se întoarse spre Olga: Și tu să nu pârăști, că-ți arăt eu... Apoi îmi spusé mai departe: Nu ne-am bătut numai așa... ci principial... Din cauza Armatei Roșii...

— Bine, dar tot nu pricep de ce!

— Vreau să-i fac educația...

Tocmai în clipa aceea sună clopoțelul, vestind sfârșitul recreației.

— Uite ce, copii, le-am spus eu. Intrați acum frumos în clasă, și după ore să mai rămâneți să descurcăm lucrurile împreună!... Dar până atunci să nu cumva să vă mai luați la bătaie, c'o să aveți timp destul să vă încăerați și pe urmă.

— Bine, făcu grav Paniușchin.

Până la sfârșitul lecțiilor m'a tot frământat gândul de ce s'or fi bătut ei pentru Armata Roșie, dar n'am putut să mă dumiresc. Mai ales că Paniușchin și Stucov erau prieteni la cataramă. Paniușchin — un băiețel cărn, cu fața bucălată și păr creț — era foarte vioi și sburdalnic, lucru de care mi-am dat seama îndată. Stucov era cuminte și liniștit dar, pare-se, foarte supărăcios și foarte încăpățânat. După

cât știam, amândoi stăteau în aceeași bancă și erau cam totdeauna împreună. Și deodată, uite ce istorie!

După lecții am mai zăbovit un pic, dar copiii m'au așteptat. Și nu numai cei cu pricina, ci toată clasa. Nu m'au așteptat însă în clasă, ci pe sală. Se vede că-i interesa pe toți problema aceea „principială“ dela care se ajunsese la bătaie și voiau să afle cum se vor sfârși lucrurile.

— Să intrăm în clasă, copii! le-am spus eu, deși nu știam încă dacă voi fi în stare să rezolv problema și-mi era teamă să nu mă fac de răs în fața pionierilor. Ei, bătașilor, ia povestiți cum a fost.

— Am discutat... începu Stucov.

— Las' să spun eu! îl opri Paniușchin. Totdeauna îi zic: de ce ești tu așa, să nu te atingă nimeni nici măcar cu degetul? Parcă ai fi o fată!

— Ia stai puțin! Ce legătură are asta cu Armata Roșie?

— Păi asta spun! Am vorbit despre Armata Roșie... Și i-am spus că pe el n'au să-l primească în Armata Roșie că-i prea slab și că acolo nu intră decât cei puternici și îndrăzneți...

— Ei, dar ce, eu sunt fricos? sări Stucov.

— Ești, fiindcă ți-e frică să te bați! Și i-am mai spus „Am să te bat, până o să te'nveți să dai și tu“. Și el mi-a răspuns: „Încearcă numai să pui mâna pe mine!“ Și atunci... am pus!

— Las' că și tu ai încasat vreo câteva! îi tăie vorba Stucov.

— Ce încasat! făcu Paniușchin disprețuitor. Mai trebuie să înveți să te bați, nu așa!...

Imi povestiseră totul și mă priveau acum, așteptând să afle din gura mea care din ei doi avea dreptate. Și eu aș fi vrut să știu care e soluția problemei, dar n'o găsisem încă...

— Așa nu mai merge, copii! am început eu. Mai întâi, Paniușchin, trebuie să știi că educația nu se face cu pumnii. În al doilea rând...

Dar ce trebuia să le spun „în al doilea rând“? În sfârșit, îmi veni un gând :

— În al doilea rând, dacă vă rupeți nasul unul altuia, asta nu înseamnă că vă pregătiți pentru intrarea în Armata Roșie! În armată e nevoie de oameni îndrăzneți și puternici, asta e adevărat, dar armata noastră n'a alungat dușmanul cu pumnii! Ea a învins prin dârzenie, tehnică și știință. Și dacă-i vorba să ne pregătim pentru armată, să ne pregătim într'adevăr, nu să ne batem așa, ca proștii!

— Bine, dar cum?

— Cum? Foarte simplu! Să organizăm jocuri de teren!...

— Bine, dar asta-i joacă! răspunse desamăgit Paniușchin.

— Ba nu-i joacă, deloc, pentru că asta cere antrenament; și la urmă o să ne luptăm într'adevăr, cu cercetași și cu mitraliere.

Propunerea mea fu pe placul tuturor și copiii strigară că trebuie să ne punem îndată pe lucru, chiar de a doua zi! Eu i-am sfătuit însă să mai aștepte puțin, ca să ne pregătim și să ne facem un plan...

La drept vorbind, nici nu știam cum se organizează asemenea jocuri de teren și am tras o fugă până la Anton, să-i cer sfatul.

Anton fu de acord cu proiectul nostru, dar spuse că ar fi bine să ia parte la joc câteva clase, nu una singură. Cum aflară copiii din celelalte clase despre ce era vorba, voriră și ei să ni se alăture și în curând toată școala fu atrasă la acțiunea noastră. Savelii Maximovici ne laudă inițiativa, dar spuse că trebuie să lucrăm după toate regulile; să ne rugăm de unul din foștii militari să ne îndrumeze, pentru ca să nu fie numai o joacă, ci și o învățatură.

— Da' pe cine să-l rugăm?

— Uite, rugați-l pe Anton Gorelov, sau pe Lapșin.

— Dar credeți c'o să primească Lapșin? E doar președinte...

— Incercați și voi. Poate că i-o face și lui plăcere să-și aducă aminte de tinerețe...

Impotriva așteptărilor noastre, atât Anton cât și Lapșin se învoiră să-și amintească de „tinerețe“. Au fost numiți comandanți ai detașamentelor și din ziua aceea, ori de câte ori îi întâlneau, copiii îi salutau militărește, ca niște adevărați soldați.

Sub îndrumarea lui Anton, copiii făcură pocnițoarele care trebuiau să țină locul mitralierelor, iar fetele cusură gențile sanitare. Ne-am pregătit apoi câteva zile pentru marș și, în sfârșit, veni și ziua cea mare.

Am ales o zi mai călduroasă și senină, ca să nu răcească copiii. Ne înțelesesem de mai înainte ca detașamentul lui Anton să ocupe dealul de dincolo de Crivoi Log, detașamentul lui Lapșin având misiunea să alunge pe dușmani de pe poziție și să cucerească culmea. După o jumătate de oră am plecat însoțit de cei mici, cu detașamentul lui Lapșin. Paniușchin, comandantul plutonului de cercetași (își alesese numai băieți voinici și deștepți), pornise mai din timp. Înainte de asta însă, Lapșin vorbise multă vreme în taină cu Stucov, îi dăduse un ceas de mână, pe care-l controlase cu ceasul lui de buzunar, și băiatul plecase — nimeni nu știa unde — însoțit de un grup mare de copii cu schiuri.

Camuflându-ne după toate regulile militare, ne apropiară în ascuns de „obiectiv“ — cum spunea Lapșin. Paniușchin și ai lui, pitiți după tufe și copaci, înaintau în sus, dar nu ajunseră prea departe, că de pe coamă începură să țacăne mitralierele: dușmanul ne descoperise. Lapșin dădu ordin ca grosul trupelor să se culce la pământ, iar cercetașii să caute și să descopere punctele de foc. Anton își așezase însă oamenii în așa fel, încât tot povârnișul era sub bătaia focului și această „recunoaștere prin luptă“ ne costă scump: aveam întruna și „răniți“, și „morți“. Ce-i drept, și „răniții și morții“ se împăcară anevoie cu soarta asta și numai după îndelungate certuri, dar jocul e joc și trebuia să ne supunem regulilor. Prinzând câțiva cercetași de-ai

dușmanului, care încercaseră, fără să izbutească, să pătrundă în spatele liniilor noastre, am aflat că toate punctele de foc și forțele de căpetenie ale inamicului se aflau în tabăra așezată ceva mai jos de vârful dealului.

Copiii se plictisiră tot așteptând și începură să bombăne că degeaba stăm pe loc și că ar trebui să luăm culmea cu asalt, ca să vedem care pe care, dacă nu vrem să ne „ucidă” pe toți. Lapșin însă râse încetișor și se uită la ceas.

La o oră și jumătate după plecare, dădu ordin câtorva grupe mai mici de pe flancuri să simuleze un atac și să caute să țină piept până la unul. Zis și făcut. Se iscă o larmă și un țâcănit de mitraliere de-ai fi crezut că-i o luptă adevărată!

Observatorul nostru, care se urcase într'un cedru înalt, ne strigă că au pornit din spre culme mari detașamente inamice spre flancurile noastre. Țipetele dușmanului și țâcănitul „mitralierelor” din spre flancuri se întetiseră. Pe urmă, același observator ne strigă îngrozit că flancurile noastre au fost nimicite și că dușmanul intenționează să ne atace din spate! Lapșin dădu atunci mulțumit din cap. Copiii erau foarte uimiți, ba chiar indignați: oare ce avea de gând comandantul? Să-i lase până s'or pomeni încercuți? După câteva minute însă, Lapșin se mai uită odată la ceas și ordonă:

— Aruncătorii de granate, înainte! Atacați punctele de foc ale inamicului!

Aruncătorii de granate, înarmați din vreme cu bulgări de zăpadă, se năpustiră spre culme, urmați de tot grupul nostru.

Totuși, deși „punctele de foc” inamice fură nimicite, ai noștri nu izbutiră să cadă pe neașteptate asupra lui Anton. Acesta, temându-se de o stratagemă, își lăsase în rezervă grosul trupelor pe care le aruncă acum asupra noastră. Atacul nostru se poticni și se opri. Văzând că stăm prost și că n'o să-l putem alunga pe Anton de pe poziție, copiii își pierdură moralul. Totuși, Lapșin izbuti să le insufle din nou

curaj și reîncepu atacul. Ce-a mai fost! De când lumea nu mai auzise dealul acela atâtea strigăte și atâtea pocnete! Detașamentul lui Anton însă nu dădu niciun pas îndărăt.

Credeam cu toții că lupta era pe sfârșite deoarece niciunul dintre detașamente nu dădea îndărăt. Stăteau dârze unul în fața celuilalt și nu cedau nicio palmă de pământ. Deodată am auzit sus pe culme urale și clănțănit de mitraliere.

— Inainte, tovarăși! Ne-a venit Stucov în ajutor! strigă Lapșin.

Atunci nu mai putură răbda nici „răniții”, nici „morții” și se aruncară și ei la atac. Am pornit cu atâta avânt, iar detașamentul lui Stucov presa așa de puternic din spate, încât detașamentul lui Anton fu zdrobit în câteva clipe, și în strigăte de biruință, am ocupat tabăra dușmană. Anton și tot statul lui major recunoscuseră că victoria noastră era bine meritată: ei nu-și organizaseră o apărare circulară, și acum își plăteau greșala!

După o scurtă refacere, am plecat încolonați, cântând cu însuflețire, într'un glas cu foștii noștri dușmani.

Câteva zile în șir aventurile din timpul jocurilor de teren îi turburară încă pe copii, care și le aminteau retrăind toate amănuntele. Pe urmă, veniră alte jocuri noi, care întăriră tot mai mult unitatea și tovarășia dintre ei. De atunci Paniușchin n'a mai încercat să-l „educe” pe Alioșa Stucov. Datorită ajutorului dat de acesta, lupta fusese câștigată și Paniușchin se încredințase că Alexei nu era un fricos, deși nu-i plăcea să se bată.

În detașamentul meu am avut copii dornici să afle totul și foarte prietenoși. Anton și Lapșin asistară de câteva ori la adunările noastre și ne vorbiră despre luptele la care luaseră parte. Noi, ceilalți copii, am citit împreună cărți, am organizat excursii și ne-am făcut cu toții patine. Asta fiindcă pe la noi nefiind până atunci patinoar, nu se aduseseră patine. De curând însă, se făcuse un patinoar minunat pe ghiața netedă a rezervorului de apă, și Anton ne

învăță să ne facem singuri patine. Era un lucru foarte ușor: luai două bucăți triunghiulare de lemn, vârâi o fâșie de oțel în cele două vârfuri ascuțite, deasupra prindeai curelușe de piele și gata patina...

Ne mai înțelesesem dinainte cu Maria Sergheevna și cu Maxim Porfirievici să pornim la vară cu pionierii pe câteva zile în taiga, după plante medicinale.

Excursia trebuia să aibă loc mai târziu. Până atunci am ținut câteva adunări închinată exploratorilor ruși, care descoperiseră pământuri noi. Cu cât nesaț au ascultat copiii povestirile noastre despre marinari, despre călători, despre oamenii aceia îndrăzneți și plini de abnegație care vedeau rostul vieții în slujirea științei și patriei!...

Intr'o bună zi Maria Sergheevna îmi spuse că am aplicație pentru pedagogie și că ar trebui să urmez calea aceasta. Nu-mi dădeam încă seama despre ce fel de aplicație era vorba, dar adeseori privind chipurile însuflețite și emoționate ale copiilor care-mi sorbeau cu nesaț fiecare cuvânt despre lucruri încă necunoscute lor, mă gândeam ce fericire e să poți împărtăși și altora ceea ce știi și să-i ajuți astfel să afle ceea ce nu cunosc. Acuma începeam să înțeleg de ce Savelii Maximovici, deși bătrân și atât de greu bolnav, nu voia să părăsească școala. Cu ce ar fi putut oare înlocui ochii arzători de uimire și încântare ai copiilor?

Pe măsură ce trecea timpul, prindeam și mai mult patima cetitului, și-mi plăcea grozav să-mi însemn toate cântecetele pe care le auzeam. Aveam un caiet plin. Am compus și eu câteva, și toți care le-au auzit spuneau că-s destul de bune...

Prin munca mea cu pionierii rămâneam deseori târziu la Coltubî și nu mai luam parte atât de activă la întâmplările din Tija. Acolo însă avuseseră loc mari schimbări. În timpul bolii mele, Nastenka și Niușca Tregubova, Ivan Lepiohin și Feodor Reabîh fuseseră primiți în Comsomol. Pașa cea cu ochi albaștri ajunsese comsomolistă încă de pe când era la raion, și urma școala de apicultură. Aveam

acum la Tija o organizație de Comsomol, iar Dașa Culomzina fusese aleasă secretară.

La prima adunare m'am dus cu Ghenadii, care a venit să mă ia de acasă. Primul cu care am dat ochii când am intrat în sală, a fost Vasca Scerbatii. Ne salută scurt și părea cam încurcat. Am crezut că se purta așa din cauza vechii noastre dușmăanii și voiam să-i spun că venise vremea să punem odată capăt acestor copilării, că ne recunoaștem vina față de el, dar n'am apucat s'o fac. Dașa ne spuse că Vasiliu Scerbatii făcuse cerere de primire în Comsomol, fiind recomandat de ea și de Feodor Elizarovici și adăugă că oricine poate să pună întrebări sau să ia cuvântul.

Pe fața lui Scerbatii se iviră pete mari roșii. Apoi se îngălbeni și se uită în jur, cuprins parcă de teamă ca nu cumva să se împotrivească cineva și el să nu fie primit.

Intr'adevăr, se ridică Ghenca. Imi părea rău de Vasca, fiindcă eram sigur că Ghenca o să pomenească și despre braconaj și despre celelalte toate, și că o să fie respins. Dar Ghenadii nu fu împotriva primirii lui Vasca. Povesti ce frumos muncise acesta la strânsul recoltei și pe traseu și cât de mult îl ajuta pe Vasca Malenchi. Chiar dacă înainte nu avusese o purtare exemplară, asta nu însemna nimic, mai spuse el, fiindcă de atunci Vasca se îndreptase și acum era pe deplin vrednic să...

Am ridicat cu toții mâinile „pentru“, și fața lui Vasca se acoperi iar de pete roșii, de data asta însă de bucurie.

Dașa arată în raportul ei care sunt îndatoririle organizației noastre și spuse că deoarece la noi, în Tija, nu există organizație de partid — singurul comunist fiind Feodor Elizarovici — noi trebuie să-i fim ajutoafe permanente în ceea ce privește aplicarea liniei partidului și să luăm parte la toate muncile colhozului.

— Trebuie să ajutăm și să controlăm munca oamenilor — zise Feodor Elizarovici. Dar nu asta-i lucrul de căpetenie, că doar nu suntem nici inspectori, nici controlori.

Voi știți că partidul arată oamenilor calea pe care s'o urmeze. Ei, de pildă aici, la noi... Ce trebuie noi să urmărim, care e drumul pe care trebuie să-l arătăm oamenilor?

— Să muncim cu toții ca stahanoviști, să depășim normele... spuse Niușca Tregubova. Să facem în așa fel ca recolta să crească și să ne îmbogățim colhozul.

— Dar cum?

— Să muncim cu toții cinstit și conștiincios!

— Oare la noi muncește cineva prost și fără conștiință?

Intr'adevăr, la noi nu sunt leneși. Oricât de pretențios ar fi Ivan Potapovici, n'are de ce să se plângă de cineva! Dar nu s'ar putea oare munci și mai bine?

— Sigur că s'ar putea! S'ar putea și mai bine și mai mult — răspuse Feodor Elizarovici; s'ar putea să ne depășim întrucâtva normele. Tovarăși, bine e și asta, dar pe urmă ce o să mai facem? Să ne oprim? Că dacă toate vor merge așa cum au mers până acum, o să ne oprim și n'o să ne putem urni din loc. A fi stahanovist nu înseamnă să muncești până dai în brânci și te îmbolnăvești, ci cu totul altceva. A fi stahanovist înseamnă să-ți frământați creierii ca să folosești mașina din plin, să mărești productivitatea muncii și să-ți ușurezi munca. De lucrul acesta are grijă și statul și o cer și interesele noastre. La noi însă n'aș putea spune că așa merg treburile. De ce? Fiindcă în condițiile noastre nu putem trage toate foloasele din mașinile pe care le avem. Colhozul nostru e mic, ogoarele noastre sunt mici și ele, și în felul acesta mașinile mai mult stau și se învârtesc în gol decât lucrează. E limpede? Acum să stăm și să judecăm: uite, avem oi, vaci, cai și mai avem și ceva păsări... Dar astea toate aduc un venit de mai mare râsul, fiindcă și fermele noastre sunt mici, și din cauza asta munca noastră nu produce... În zadar economisim, în zadar adunăm ban cu ban, că nu putem face mare lucru. Populația prin părțile noastre e rară, și oricât

ne-am îndârji, deși o scoatem noi la capăt cum o mai scoatem, mare lucru nu ne așteaptă.

Cum să scăpăm? Deslegarea ne-o poate da numai viața! Să luăm, de pildă, electrica. Mare lucru, electrica asta! Face din om uriaș... Acum avem și noi parte de ea. Dar știți și voi că n'am putut să ne facem o uzină a noastră, că n'am avut nici putere nici bani. Doar cu ajutorul celor din Coltubî s'a aprins și la noi în sat lampa lui Ilici. Ei, dar dac'am munci împreună nu numai în ce privește lumina, ci în toate treburile noastre gospodărești?... Colhozul nostru-i mic, cel din Ustalî nu-i nici el mai mare, iar cel dela Coc-su o nimica toată. Dar fiecare își vede de gospodăria lui, ca de o împărăție deosebită... Să ne uităm, de pildă, la un deget — și Feodor Elizarovici, ridicându-și palma în dreptul ochilor, își rășchiră degetele. — Degetul luat așa, de unul singur, e slab. Dar ia strânge-le pe toate pumn, să vezi ce putere o să ai! Dacă ne-am uni cu vecinii noștri și cu colhozul „Zarea“ din Coltubî să ne gospodărim după același plan, ce mai putere am avea atunci! Am lua un avânt așa de mare, încât nicio piedică n'ar fi în stare să ne mai oprească!

Dacă ne uităm, de pildă, nu numai la gospodăria noastră, dar și la felul nostru de trai, ce vedem? Vedem că izbele noastre au rămas așa cum le-am pomenit dela părinții noștri și atâta tot. Pe de altă parte, n'avem puteri să ne gospodărim mai bine. Asta tocmai acum când tovarășul Stalin spune că deosebirea dintre oraș și sat trebuie să dispară! Pentru asta însă, tovarăși, n'avem decât o singură cale: să ridicăm nivelul de trai al oamenilor noștri pe aceeași treaptă cu nivelul celor dela oraș, să prefacem satul nostru într'un oraș agricol. Este oare cu putință? Da, este.

Însă numai în alte condiții: dacă vom avea mai multe brațe de muncă, mai mult pământ și o gospodărie mai mare. Cum se poate ajunge la toate acestea? Prin unirea colhozurilor noastre, nu numai în vederea unei singure

munci, așa cum s'a făcut la instalarea electricii, de pildă, ci să ne unim cu totul, să contopim toate colhozurile mici și slabe într'unul mare și puternic. Atunci vom căpăta și puteri noi și posibilități noi. Și vom vedea atunci că linia aceea electrică pe care am construit-o ne-a arătat drumul, ne-a arătat calea vieții noastre întregi.

Trebue însă să ne chibzuim bine și să nu pornim la treabă cu picioarele, ci cu mintea și cu multă prevedere... Uite, eu vi le-am spus pe toate, ca să le cântăriți așa cum se cuvine, să începeți pregătirile, să lămuriți oamenii arătându-le ce posibilități avem, care trebue să fie calea vieții noastre, pentru ca pe urmă să călcăm hotărâți și să înaintăm fără a mai privi îndărăt...

La început, propunerea lui Feodor Elizarovici ne uimi și se iscă o discuție, dar cu cât discutam mai mult, cu atâta vedeam mai limpede că avea dreptate. Inchipuirea noastră ne-o luă înainte și urzi planuri atât de amețitoare de viață și de muncă nouă, încât Feodor Elizarovici fu silit să ne mai potolească avântul, spunându-ne că trebue să pornim deîndată la treabă. Ne-am hotărât atunci să dăm Dașei Culomzina, lui Ivan Lepiohin și Pașei sarcina ca împreună cu Feodor Elizarovici să plece la Coltubî să se sfătuiască cu Savelii Maximovici, cu Corjov și cu Anton, și apoi să trecem la fapte după sfatul lor.

Pe urmă am discutat îndelung și cu grijă planul de lucru al casei de lectură, ca de-acum încolo să fie un program interesant în fiecare seară.

După adunare am rămas acolo și am ascultat multă vreme radio. Acum, în sala de lectură nu mai era aparatul pe care-l promisem noi, ca premiu — aceluia i se stricase bateria — ci altul nou adus de Ivan Potapovici dela raion. Era mult mai mare decât al nostru, îl puneam la priză și dacă-l așezam pe fereastră, răsuna tot satul!

Și iar se auzi în cameră vocea sigură și liniștită a Moscovei! Din cutia lăcuită curgeau sunetele orchestrelor, glasul duios al viorilor și acordurile argintii ale pianului;

apoi foșniră undeva, foarte aproape, cauciucurile și răsunară clacsoanele automobilelor, în bătaia măreață a orologiului cel mare...

Abia atunci am închis aparatul de radio și am plecat.

Satul adormise de mult. Sub greutatea pașilor noștri, pojghița subțire de ghiață troznea așa de cristalin și de sonor, încât sgomotul acela parcă nu venea de jos, dela picioarele noastre, ci de sus, din spre puzderia de stele ce înfloriseră pe bolta albastră și adâncă.

Eram veseli că nu ne mai despărțea nimic și că pierise pe vecie umbra oricărei dușmăni dintre noi. Ne simțeam așa de bine împreună, încât nu ne mai venea să ne despărțim, deși știam că aveam să ne vedem și a doua zi. Dar aceasta era „a doua zi“ și știam că noaptea pe care o trăiam acum nu se va mai întoarce niciodată...

Venise totuși vremea să ne luăm rămas bun. Ne-am dus pe la casele noastre și, deasupra satului, ținându-ne parcă tovărășie, plutiră glasurile Nastencăi și ale Niușcăi, care cântau, așa cum cântasem de mai multe ori, melodia auzită la radio, atât de dragă tuturor :

*„Stăm pe prag, îmbrățișați,
și privim steaua Cremlinului...”*

25 CĂILE NOASTRE

Primăvara veni dintr'odată; zburdalnica Tîja porni să clocotească din nou, taigaua își asvârli cojocul alb de zăpadă și odată cu primul tunet de primăvară și cu ploile cu soare, se petrecură în viața noastră lucruri noi.

Anca și Sanca găsiră fereastra deschisă și o șterseră din casa Caterincăi. Nu mult după aceea își luă sborul și Cuzma. Nici la plecare nu-și uită năravul și-i fură Caterincăi pieptenele. Ne-am prăpădit de răs, spunând că-l luase ca amintire și Caterinca nu fu prea supărată pe el.